

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Boodschap aan een kleinkind

Bespreking van

Harry Stroeken (2015). *Tussen weten & niet weten — Ervaringen van een psychoanalyticus*. Amsterdam: Sijbolet. ISBN 978 9 491 11021 4, 93 pp., € 15,-

MARC HEBBRECHT

Hoe kun je na jarenlange praktijkvoering aan je kleinkinderen in korte bewoordingen uitleggen waarover psychoanalyse gaat? Welke boodschap geef je ze mee? Wat is nu de essentie van psychoanalytische therapie? Dat zijn de vragen die Stroeken wil beantwoorden in *Tussen weten en niet weten*, dat hij aan zijn kleindochter Tara opdraagt, die op het moment van het schrijven anderhalf jaar oud is.

Stroeken beschouwt de mens als fundamenteel verdeeld, vol tegenstellingen. Hij schrijft vanuit de klassieke freudiaanse opvatting en verwijst ook naar zijn eigen therapie bij een lacaniaanse analyticus in Parijs. Volgens hem is de reden waarom iemand in psychoanalyse komt paradoxaal: om zich gelukkiger te voelen, maar ook om te accepteren dat het totale geluk als een voortdurend en stabiel gegeven niet te bereiken valt. Er moet vanzelfsprekend een reden zijn om een psychoanalyse te ondernemen, met name genoeg lijdensdruk om de noodzaak tot verandering te ervaren. In psychoanalyse beoefent men het vrije spreken; er is ruimte om de eigen gedachten en gevoelens te verwoorden. Niet om te kletsen, maar wel om de volle woorden te vinden. Zo construeert men het eigen levensverhaal en worden gaten in de herinnering opgevuld. 'Het succes van een psychoanalytische behandeling is juist dat iemand zelf het woord neemt en ophoudt te zeggen wat anderen door hem heen willen laten horen [...] zich ontdoet van de definities die anderen over hem gaven [...] (p. 87). Zelfbedrog vermindert, feiten

worden geïntegreerd, verdoezelde en weggedrukte gegevens worden onder ogen gezien. Dit leidt tot een nieuw overzicht met minder vertekening. In de psychoanalytische situatie vindt de patiënt vooral een luis-teraar; iemand die zwijgend kan wachten en de patiënt ruimte laat om te zeggen wat hij op het hart heeft, ook zijn geheimen. Psychoanalyse maakt mensen open voor de nieuwe ervaringen in het heden en laat hen toe hun verleden vanuit een nieuw perspectief te bekijken. Ook stelt ze ons in staat te rouwen over wat voorbij is, over kansen die niet benut zijn. Onze relatie met de tijd verandert. We blijven ons jeugdig voelen in het besef dat ons lichaam veroudert. Stroeken beschrijft het doel van inzichtgevende therapie als volgt: 'Mensen bij hun leeftijd brengen. Weg van de gefantaseerde leeftijd in de richting van het werkelijke. Weg van het fixatiepunt, over de nostalgie van een verloren tijd heen, naar het gewone leven waarin je ouder wordt en de moeilijkheden van alle mensen moet delen' (p. 55).

In de visie van Stroeken sluit psychoanalyse aan bij de tragische visie op het leven: we kunnen niet anders dan ons neerleggen bij het noodlot.

Tussen weten en niet weten is bestemd voor een breed lekenpubliek. Stroeken illustreert zijn inzichten met klinische vignettes, voorbeelden uit de grote literatuur (Gerard Reve, James Barrie, Oscar Wilde ...), maar ook uit de roddelbladen. Het boekje is een bundel essays die me doet denken aan een inleidende psychopathologie van het alledaagse leven. Ik hoop wel dat er meer overblijft van Freud dan de essentialia van Stroeken: het onbewuste, de overdracht en de droom. Wat is er met de seksualiteit gebeurd? En met de tegenstelling tussen levens- en doodsdrijf? Na Freud zijn er nog zo veel leuke theorieën bijgekomen, maar dat alles kun je niet in een notendop samenvatten. Misschien vindt een kleindochter het wel leuk om van haar grootvader de *Colleges inleiding tot de psychoanalyse* van Freud cadeau te krijgen als ze zestien wordt? Of zijn korte verhandeling over de droom uit 1901?